МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 5

Матеріали
Звітної науково-практичної конференції науковців МАУП
“Соціальна практика та теоретико-методологічні
засади модернізації України
(політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)”
м. Київ, МАУП, 30 листопада 2017 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2017

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 12 від 25.10.17)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
В. І. Литвиненко, д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко, д-р наук з держ. упр., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор).

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 5: Матеріали звітн. наук.-практ. конф. "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)", 30 листопада 2017 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2017. — 352 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези доповідей учасників науково-практичних форумів МАУП, що відбувались у контексті загальноакадемічної Науково-практичної конференції "Соціальна практика та теоретико-методологічні засади модернізації України (політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми)" з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2017
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2017

Романенко Є. О., Чаплай І. В.
Філософські аспекти становлення комунікації як сутнісної характеристики державно-суспільних відносин *103*

Лісовський П. М.
Перспективи рефлексії нового космічного порядку в постсучасності: кібербезпечні виміри *105*

Нич Т. В.
Роль філософії в постнекласичному освітньому просторі *108*

КРУГЛИЙ СТІЛ
“Держава та громадянське суспільство: динаміка складної взаємодії”

Костюк Т. О.
Держава та громадянське суспільство в Україні: динаміка складної взаємодії *111*

Мєлков Ю. О.
Фрактальність культури в сучасному світі *115*

Пальм Н. Д.
Диалог культур в эпоху глобализации *120*

Сухобрус М. Ю.
Громадянство і громадянська соціалізація *124*

Семеняка Є. І.
Росія — політична свідомість і політична активність *126*

XXI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ СТУДЕНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
“Психологічні проблеми молоді у сучасному світі”

Коляденко Н. В.
Синдром Ретта як потенційно курабельне захворювання *129*

Вакуліч Т. М.
Вплив соціальних факторів на формування невротичних розладів *131*

Пільгук Н. М.
Особливості прояву інтернет-залежної поведінки підлітків *133*

Вус В. І., Віхровська В. А.
Взаємини з батьками та дітьми як чинник розвитку позитивного самоставлення дошкільника *136*

Бахов И. С.
Проблемы психического здоровья студентов США *138*

Кравчук С. М.
Соціально-психологічні особливості професійної діяльності фахівців пожежно-рятувальних служб *141*

Danylova T. V., Salata G. V.
Beyond biological and social: a holistic approach to mental health *143*

Віхровська В. А.
Психолого-педагогічні моделі формування позитивного самоставлення дитини *145*

Т. В. НИЧ
канд. філос. наук, НН ІМВСН МАУП

РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В ПОСТНЕКЛАСИЧНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Філософія як особливий тип світогляду, як галузь знань має специфічну особливість — бути втіленням "духу" епохи, відображати головні цінності, світоглядні орієнтири того чи іншого суспільства. Тож питання про роль філософії в сучасному суспільстві, про її статус в системі сучасної постнекласичної освіти вимагає аналізу парадигм класичної – некласичної – постнекласичної освіти.

Так, основними принципами, що структурують систему класичної освіти, є наступні: принцип універсальності, принцип університетської автономії, культ вчителя (викладача), освіта під певний ідеальний зразок. Вони відповідають парадигмі науки Нового часу XVII–XVIII ст., яка прагне віднайти безумовне і незмінне знання. Ця парадигма на довгі роки закріпила безмежну віру людини в ідеали епохи Просвітництва і безкінечний Прогрес на основі стрімкого розвитку науки і техніки.

Некласичне трактування освіти, в тому числі і університетської, зароджується на початку XX ст., коли сам термін "некласичний" виникає як інваріант осмислення науки нового типу, побудованої на некласичному типі раціональності.

Піддається сумніву позиція суб'єкта пізнання як "зовнішнього спостерігача", визнається вплив на істинність знання суб'єктивних факторів. Наукове знання починає розглядатися в контексті впливу на нього психологічних і соціальних факторів. Тепер для отримання істинного знання необхідне встановлення діалогу не лише між різними теоретичними концепціями, а й навіть, між наукою і не-наукою.

Що стосується філософії, то вже починаючи з XIX століття розпадаються класичні форми філософування, поширюється ірраціоналізм, інтуїтивізм, філософія життя, та, з іншого боку, позитивізм, діалектичний та історичний матеріалізм, в XX столітті — екзистенціалізм, неопозитивізм, структуралізм та ін.

Некласична раціональність змінює диспозицію сфер знання в науці. Все більше життєвого простору надається гуманітарним наукам, які легше адаптуються до нових вимог наукової раціональності. Так виникає новий принцип в осмисленні ролі університетського знання — гуманістична домінанта.

В цілому, відбувається культурологізація філософського мислення, яке орієнтується не на пізнання світу, а на його розуміння і переживання. В філософії поширення набуває герменевтика — мистецтво тлумачення та інтерпретації текстів, причому під текстом розуміється будь-яке явищк культури. У зв'язку з розвитком гуманітарних знань виникає проблема відмінності методів соціально-гуманітарних наук і точних, природничих.

Наступний принцип некласичної освіти. У зв'язку із стрімким зростанням обсягу і якості знань протягом всього XX ст., університет вже не в змозі активно діяти на всіх напрямах наукових пошуків і розробок. Тож новим принципом некласичної освіти стає перехід від переважно виробництва знань (як це було в дослідницькому університеті) до відтворювального типу знань і викладання.

Крім того, можна говорити про демократизацію освіти. Адже кількість навчальних закладів і людей, що в них навчаються різко зросло. З'явився попит на редуковане, тобто спрощене знання, популяризоване і максимально орієнтоване на практичні цілі. А наслідком цього є усередненість освіти і втрата автономії.

Чи не найсуттєвішою трансформацією при виникненні некласичного типу освіти є її комерціоналізація. З'являється якісно нова модель університетської освіти, що була названа прагматичною моделлю. На думку одного з науковців, Г. Карр'є, в прагматичному університеті така функція, як "пошук істини", відходить на другий план, а роль університету зводиться до пропозиції програм навчання відповідно до потреб суспільства. Разом з тим, внаслідок комерціоналізації та прагматизації освіти збільшилась різноманітність і варіативність освітніх форм, спеціалізацій професійних орієнтацій тощо.

Ще одним принципом некласичної освітньої парадигми можна вважати індивідуалізацію освіти. В XX ст. відбувся методологічний та світоглядний переворот у розумінні ролі особистості як активного суб'єкта, що самостійно конструює себе і свій образ світу. Велику роль при цьому відіграє безперервна самоосвіта.

Як вже зазначалось, в некласичній парадигмі відбувається заміна суб'єкт-об'єктної диспозиції на суб'єкт-суб'єктні відносини. В освіті наслідком таких змін стало поширення діалогічного характеру освіти. Діалог прийшов на зміну монологічному стилю викладання, що втілював культ вчителя.

Отже, основними принципами некласичної освіти є наступні: принцип гуманістичної домінанти, відтворювальний тип знань і викладання, демократизація, прагматизація і комерціоналізація, різноманіття і варіативність форм навчання, індивідуалізація та самоосвіта, діалогічний характер освіти.

Сьогоднішній ситуації постмодерну характерні такі риси, як глобалізація, інформатизація, ситуація культурної багатозначності та невизначеності, криза раціоналістичної парадигми та ін. Це створило основу для появи нової постнекласичної парадигми, за якою стирається межа між суб'єктом і об'єктом пізнання, наука перестає бути ціннісно-нейтральною, на зміну пошуку абсолютної істини приходить рівність різних точок зору, практика, домінують принципи релятивізму та плюралізму.

Ідея університету в новій культурній ситуації потребує якісного перегляду. Сьогодні існує не одне, а багато знань, комерціоналізація освіти змушує цінувати знання не за істинність, а за практичне значення, сучасні комп'ютерні технології перетворюють набуття знань на вміння оперувати великою кількістю даних.

В даному контексті процес освіти не можна трактувати як процес передачі знань або набуття навичок. Навчання повинно викликати рух, активність у свідомості студентів, стимулювати їх до розвитку власних сил і здібностей, що дозволить їм діяти в умовах невизначеності. Оновлений університет повинен запропонувати людині пізнавальні та смисложиттєві стратегії, в чому безсумнівною є роль філософії.

Сама філософія стає іншою, втілюючи ознаки сучасного світу — актуальними стають плюралізм в філософії як співіснування багатьох напрямів і шкіл, а також поліцентричність як відсутність єдиного центру розвитку філософії. Розширюється філософська проблематика, з'являються нові напрями в філософії, такі як філософія ненасилля, філософія глобальних проблем, філософія політики, філософія освіти, філософія психології, філософія мови, філософія економіки та інші.

На сьогоднішній день в суспільстві актуальною стає проблема кризи соціальної ідентичності. В ситуації невизначеності особистість змушена апелювати не до авторитету соціальних інститутів, а до самої себе. Але в ситуації постмодерну всі запропоновані культурні зразки, стратегії виявляються потенційно рівноцінними.

Тож єдиний можливий вихід — формування здатності до створення, конструювання власної ідентичності з вже існуючих.

Постнекласичний університет, який відкритий впливам соціокультурних зовнішніх факторів, може стати майданчиком для вироблення різноманітних моделей ідентифікації. В цьому плані вираз "вчити життю" в сучасному університеті набуває особливого смислу: вчити досвіду конструювання власної ідентичності (особистості), що знадобиться в наступному соціальному житті, де людина буде експериментувати з образом себе. Сучасний університет повинен навчати не наукам, а технологіям дій в різних статусах і ролях ("я як соціолог", "я як менеджер", "я як громадянин" тощо).

Оскільки сучасне суспільство вимагає від особистості високого рівня динаміки, то мова йде про принцип безперервної освіти, як у формі перепідготовки спеціаліста-професіонала, так і в формі додаткової освіти. При цьому сучасний університет повинен допомогти людині виробити здатність до соціокультурного проектування і конструювання. На зміну класичному принципу "засвоєння" певних культурних зразків приходить принцип "породження" культурних форм задля існування в нестабільних ситуаціях. "Засвоєння" не зникає, а перетворюється на допоміжну функцію.

Таким чином, головними принципами системи постнекласичної освіти є наступні: розвиток здатності до конструювання особистої ідентичності, соціокультурного проектування, принцип безперервної освіти, міждисциплінарності, інноваційної освіти та інші.

Значення філософії в сучасному освітньому процесі розкривається в контексті того, що постнекласична університетська освіта передбачає оволодіння не лише професійними знаннями та навичками, але й тими компетенціями, що дозволяють молодим людям вирішувати стратегічні завдання, мислити творчо і критично, вміти протистояти нав'язуваним соціальним штампам, формувати і усвідомлювати смисло-ціннісні орієнтири життя.